

OBSAH

Úvodem: sociální transformace jako obnova souvislostí (Petr Matějů, Klára Vlachová)

9

Část první

OBNOVA KONZISTENCE OBJEKTIVNÍCH A SUBJEKTIVNÍCH STRÁNEK SOCIÁLNÍHO STATUSU

1.	Obnova vnitřní konzistence sociálně-ekonomickeho statusu	
	<i>(Petr Matějů, Martin Kreidl)</i>	
1.1	Základní pojmy a koncepty	17
1.2	Proč lze v současné ČR očekávat změny statusové (in)konzistence?	20
1.3	Možné důsledky rostoucí konzistence sociálního statusu	22
1.4	Data, proměnné a použité metody	24
1.5	Výsledky analýzy	25
1.5.1	<i>Krystalizace sociálně-ekonomickeho statusu v období transformace</i>	25
1.5.2	<i>Inkonzistence sociálně-ekonomickeho statusu a její důsledky</i>	31
1.6	Závěr	34
2.	Subjektivní mobilita – rekonstrukce souvislostí mezi objektivním a subjektivním sociálním statusem	
	<i>(Petr Matějů)</i>	
2.1	Subjektivní mobilita, kolektivní mobilita a životní šance	37
2.2	Proměnné a strategie analýzy	42
2.3	Objektivní a subjektivní mobilita v komparativní perspektivě	44
2.4	Vztahy mezi objektivní a subjektivní mobilitou	52
2.5	Faktory působící na subjektivní mobilitu	56
2.6	Závěry	65
2.7	Příloha	67

3.	Peripetie vývoje a krystalizace střední třídy	
	(<i>Petr Matějů</i>)	
3.1	Nesnadná otázka vymezení střední třídy	73
3.2	Střední třída v objektivní a subjektivní perspektivě - základní trendy vývoje	76
3.3	Proměny v sociální skladbě střední třídy	83
3.4	Politické orientace a volební preference střední třídy	89
3.5	Závěry	97

Část druhá

**ZMĚNY V PERCEPCI NEROVNOSTÍ
A V PŘEDSTAVÁCH O SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNU**

4.	Změny v toleranci k příjmovým nerovnostem	
	(<i>Blanka Řeháková</i>)	
4.1	Principy spravedlivého rozdělování	101
4.2	Hypotézy	105
4.3	Proměnné a použité metody	107
4.4	Výsledky	111
4.5	Závěry	119
5.	Vývoj představ o spravedlivém příjmu	
	(<i>Blanka Řeháková</i>)	
5.1	Spravedlivý příjem v teoretické reflexi	121
5.2	Proměnné a použité metody	124
5.3	Výsledky	127
5.4	Závěry	143
6.	Krystalizace norem distributivní spravedlnosti	
	(<i>Petr Matějů</i>)	
6.1	Úvodem: k legitimitě pojmu „sociální spravedlnost“	145
6.2	Východiska analýzy percepce distributivní spravedlnosti	147
6.3	Předpoklady o vývoji percepce distributivní spravedlnosti v postkomunistických zemích	149
6.4	Hlavní hypotézy	153
6.5	Proměnné a použité metody	157
6.6	Výsledky analýzy	161
6.6.1.	<i>Srovnání stupně legitimacy distributivních systémů</i>	161
6.6.2.	<i>Krystalizace distributivních ideologií</i>	166
6.7	Závěry	178
6.8	Příloha	181

7.	Změny v percepci chudoby, bohatství a životního úspěchu (Martin Kreidl)	
7.1	Nerovnosti a jejich postkomunistická proměna	191
7.2	Ekonomické nerovnosti a jejich legitimita	192
7.3	Proč jsou chudí chudí...	195
7.4	... a bohatí bohatí	196
7.5	Chudoba a bohatství v transformaci	197
7.6	Percepce nerovností a politické chování	198
7.7	Metody testování hypotéz	199
7.8	Chudoba a bohatství – základní deskripcie	200
7.9	Výsledky analýzy	206
7.10	Závěry	219
7.11	Příloha	223

Část třetí

PROMĚNY POLITICKÝCH POSTOJŮ A VOLEBNÍHO CHOVÁNÍ

8. Proměny české politické scény – strany a voliči (Klára Vlachová)

8.1	Úvodem: co se stalo po roce 1992 s politickými stranami a voliči	227
8.2	Politický systém České republiky	228
8.3	Změny mezi volbami v roce 1992, 1996 a 1998	229
8.3.1	1992–1996	229
8.3.2	1996–1998	236
8.4	Volba, druhá volba, sympatie a nesympatie: psychologický vztah ke straně	237
8.5	Levice, pravice a ideologie	242
8.6	Volby do Senátu 1996 a 1998	247
8.7	Závěry	250

9. Krystalizace politických postojů, politického spektra a role hodnot ve volebním rozhodování (Petr Matějů, Klára Vlachová)

9.1	Teoretická reflexe významu levoprávé osy politického spektra	253
9.2	Spektrum politických hodnot a postojů důležitých pro pochopení volebního rozhodování	257
9.3	Proměnné a strategie analýzy	258
9.4	Výsledky analýzy	261
9.4.1	Vývoj a krystalizace levoprávé osy politického spektra	261
9.4.2	Je politický prostor definovaný politicky relevantními postoji a hodnotami voličů jednodimenzionální?	270
9.4.3	Politické hodnoty voličů hlavních politických stran	273

9.4.4	<i>Souvislosti mezi politicky relevantními postoji a hodnotami</i>	278
9.4.5	<i>Volební rozhodování ve světle politických orientací a hodnot</i>	282
9.5	Závěry	290
9.6	Příloha	293
10.	Proměny volebního chování sociálních tříd v letech 1992–1996	
	(<i>Petr Matějů, Blanka Řeháková</i>)	
10.1	Byly volby v roce 1996 obratem doleva?	301
10.2	Teoretické reflexe změny volebních preferencí v zemích východní Evropy	304
10.3	Proměnná a použité metody	311
10.4	Výsledky	313
10.4.1	<i>Levice versus ostatní, nelevicové strany</i>	319
10.4.2	<i>ČSSD versus ODS</i>	323
10.5	Závěry	326
10.6	Příloha	331
11.	Chování sociálních tříd v předčasných parlamentních volbách roku 1998	
	(<i>Blanka Řeháková, Petr Matějů</i>)	
11.1	Základní charakteristika volební situace	335
11.2	Použitá data, proměnná a metoda analýzy	337
11.3	Orientační srovnání s rokem 1996	337
11.4	Pohled na volby 1998 z hlediska poměru hlasů pro levici a pro pravici	342
11.5	Charakteristiky voličů jednotlivých parlamentních stran	347
11.5.1	<i>Porovnání voličů ODS, KDU-ČSL a US</i>	347
11.5.2	<i>Porovnání voličů ČSSD a KSČM</i>	349
11.6	Analytické porovnání vlivu sociálního zařazení na volební rozhodování 1996–1998	350
11.7	Závěry	354
Závěrem		359
Přílohy		
A.	Informace o analyzovaných datových souborech (<i>Jindřich Krejčí</i>)	367
B.	Klasifikace sociálních tříd a statusu (<i>Jindřich Krejčí, Petr Matějů</i>)	374
C.	Metodologická příloha (<i>Blanka Řeháková, Pavla Burdová</i>)	383
Literatura		389
O autorech		401